

Indeks kluczowych prawideł

Nota: Niniejszy indeks zawiera twierdzenia wyróżnione w treści książki pogrubioną czcionką i/lub wyśrodkowaniem bloku tekstu.

1	Traktat <i>Sztuka wojny</i> jest protonaukowym systemem identyfikowania i ważenia rozmaitych parametrów siły przeciwnika oraz własnej.	25
2	„Nie ma nic silniejszego ponad ideę, której czas nadszedł”.	30
3	Przeciwnikowi należy maksymalnie utrudnić budowanie zdolności predykcyjnych.	36
4	Rekonceptualizacja jest wszystkim.	42
5	Jeśli chcesz odnieść sukces, podwój liczbę swoich porażek.	115
6	Dobrze zadane pytanie zawiera już połowę odpowiedzi.	131
7	Pojęcia oraz koncepcje to narzędzia, dzięki którym dostrzegamy, a następnie zaprzęgamy na swój użytek wzorce i prawidłowości świata oraz natury ludzkiej. Pojęcia te służą nam do budowania w naszym umyśle modeli mentalnych. Jakość tych modeli rozstrzyga o jakości naszych decyzji.	136
8	IQ jest arbitralnie skonstruowanym pakietem bliżej nieokreślonych, nabytych i dziedziczonych parametrów sprawności umysłowej; Test IQ mierzy umiejętność tworzenia uogólnień z niekompletnych danych i wywodzenia z nich nowych informacji zgodnie z abstrakcyjnymi regułami. Inaczej, „test IQ mierzy umiejętność budowania modeli na podstawie wcześniejszych doświadczeń, a potem wykorzystania tychże modeli do określenia, co wydarzy się w przyszłości”. Jeszcze inaczej: mierzy sprawność w manipulowaniu symbolami i abstrakcjami do celów rozpoznawania wzorców oraz prawidłowości.	143
9	Ewolucyjną adaptacją wtórną, powstałą w ewolucji <i>homo sapiens</i> , jest zupełnie nowy „szlak dopaminowy”, który oddziałuje na procesy zachodzące w korze przedczołowej.	150

10	Czarne Łabędzie, in. <i>outliers</i> , to kluczowe wydarzenia całkowicie poza modelem kalkulowania ryzyka. Sprawiają one, że projekcje i predykcje przyszłych stanów systemów są z zasady zawodne.	152
11	Teoria ma dawać moc predykcyjną.	198
12	Religia jest w tym sensie zgodna z prawami natury, że jest sposobem grup ludzi na dostrajanie swoich instytucji kulturowych, obyczajów i zachowania do prawideł i okoliczności rządzących ich przetrwaniem.	204
13	Możliwe jest poparte całkowiłą pewnością odrzucenie teorii, jednak nie jest możliwe całkowicie pewne przyjęcie teorii.	208
14	Twierdzenie i teoria naukowa powinny być tak zbudowane, aby dało się zweryfikować (np. przez eksperyment) ich prawdziwość lub zakres sytuacji, w których opisują zjawiska realnego świata.	209
15	Semantyczna definicja prawdy: Zdanie „p” jest prawdziwe wtedy i tylko wtedy gdy p.	217
16	W każdym systemie aksjomatycznym występują twierdzenia, które są prawdziwe, ale których nie można udowodnić.	222
17	Są wyspy na oceanie matematyki, do których nie sposób dotrzeć za pomocą małych kroczków metody dedukcyjnej.	223
18	Rekonceptualizacja: faktycznym narkotykiem są hormony produkowane przez mózg, a nie substancje psychoaktywne (bodźce z zewnątrz) [...] [teza ta wynika m.in. z] istnienia całego rynku terapii uzależnień behawioralnych.	234
19	Nie rozmawiamy w celu wymiany informacji. Większość rozmów to przede wszystkim mniej lub bardziej jawne renegecje statusu.	240
20	Sekretem napisania perfekcyjnych dialogów powieściowych jest pokazać, w jaki sposób mówiący wzajemnie uznają, podwyższają lub obniżają status własny i innych postaci.	240
21	Interakcje między homeostatami, choćby relacje między ludźmi czy państwami, polegają na nieustannej renegecji statusu i sprawczości: na strośzeniu, blefie etc.	241
22	Sferą zachowań dominacyjnych rządzą sity równie potężne, co fetyszyzmem w sferze seksualności.	245
23	Niech twoja mowa będzie „tak, tak” albo „nie, nie”. A co nadto jest, od twych uciążliwych dla otoczenia uzależnień hormonalnych pochodzi.	246

24	Jeśli chcesz być wspaniałym rozmówcą, musisz pozwolić temu drugiemu, aby był koszmarnym.	248
25	Gdy zidentyfikować „fetysz” rozmówcy, możemy zaspokoić jego „głód narkotyczny”. Potóż na stole transakcję-przynętę: daj mu prestiż, okazję do dominacji, daj się wygadać itp. Ale w zamian za smakołyk niech zrobi sztuczkę – to, co od niego potrzebujesz. Pozornie niewinna odmowa często kończy znajomość lub prowokuje akt skrytej lub skrajnie agresywnej zemsty. Logika zemsty: narkomanowi na „głodzie” zabrałeś właśnie sprzed nosa działkę heroiny!	249
26	Uczciwego traktowania i przestrzegania warunków umów spodziewaj się wyłącznie jeśli jesteś stroną o w miarę równym statusie.	252
27	Ułtymatywna wytyczna dla oceniania ludzkich charakterów: zidentyfikuj typ bodźców, które oceniana osoba zaprzęga do uruchamiania hormonalnych mechanizmów nagradzania.	254
28	Maksyma przywódcy: dokonuj drobnych aktów podniesienia w górę statusu osób niższych pozycją od siebie.	255
29	Zanim zwiążesz się z jakąś osobą emocjonalnie lub biznesowo, zobacz, jak traktuje ona ludzi o niższym statusie, którzy nie mają jak się odegrać lub komu poskarżyć.	255
30	Potrzeba zachowania godności jest jedną z najpotężniejszych sił rządzących ludzkimi reakcjami i motywacjami.	267
31	Kluczowy atrybut i parametr legitymizacji władzy to zdolność stania się źródłem prawa.	270
32	Ideologia to pakiet twierdzeń normatywnych lub interpretujących na własne potrzeby „prawa naturalne” świata zastanego, celem usprawiedliwienia stosowania przemocy.	271
33	Aby nazwać świat, trzeba go najpierw opanować.	277
34	Język to pakiet narzędzi władzy, o który toczą się boje dominacyjne.	283
35	Struktura systemu determinuje jego zachowanie.	298
36	Cała cywilizacja ludzka na planecie Ziemia, zdolna globalnym wysiłkiem zrealizować projekt stacji kosmicznej, jak też poszczególne państwa oraz mocarstwa, utrzymują się przy życiu dzięki podatnym na zakłócenia i atak zjawiskom emergentnej ultrakooperacji.	300
37	Im bardziej wychylenia zagrażają egzystencji systemu homeostaticznego, tym łatwiejsze jest przewidzenie jego opcji decyzyjnych.	303
38	Spraw, by atakowany utracił antykruchość. Najskuteczniejszą formą ataku jest zaburzyć funkcjonowanie tego systemu tak, aby zwiększyć prawdopodobieństwo pojawiania się w nim zaburzających homeostazę zjawisk emergentnych, których nie da się kontrolować za pomocą opanowanych wcześniej narzędzi regulacyjnych.	304

- 39 Zmniejsz zdolność przeciwnika do komunikacji i interakcji ze środowiskiem, a podtrzymaj lub zwiększ tę zdolność u siebie. 306
- 40 Wygra ten, kto jest zdolny dostosić się do rytmu pola walki. 308
- 41 Definicja istoty fortelu: To akt oddziaływania wykraczający poza ramy predykcyjne oponenta. Inaczej: to akt wygenerowania Czarnego Łabędzia. 321
- 42 Proces wdrażania/indoktrynacji do kultury powoduje trwałe fizjologiczne zmiany w mózgu. [...] kultura (w tym dieta) zmienia nas fizjologicznie niezależnie od cech genetycznych (w tym różnic rasowych), parametrów środowiska i ekspresji genów. [...] Nie da się odseparować kultury (oprogramowania kulturowego), „psychologii” i fizjologii naszego mózgu, ponieważ kultura fizycznie zmienia sposób jego organizacji i funkcjonowania. 382
- 43 Jesteśmy gatunkiem opierającym przetrwanie i zdolność rozmnożenia o parametry kultury. Kultura zaś to system naśladowania zachowań. 388
- 44 Żaden z gatunków małp spokrewnionych z człowiekiem nie przejawia dwóch cech jednocześnie: życia w dużych grupach i praktyki małżeństw monogamicznych. Małżeństwa takie są wyłącznie produktem kultury *homo sapiens*. 393
- 45 Gotowość zaufania osobom obcym (ang. *in-out-group trust*) jest odwrotnie proporcjonalna do obecności struktur klanowych. 395
- 46 Cechy psychiczne [drugiego pokolenia migrantów] były przenoszone przez wychowanie, a nie produkowane przez złą jakość systemu politycznego, bezpieczeństwo socjalne, wystawienie na klimat, choroby endemiczne, bądź opresję w docelowym miejscu zamieszkania rodziców. 397
- 47 Nastąpiła sakralizacja cech psychologicznych kształtowanych wcześniej przez niesterowane mechanizmy ewolucji kulturowej. 399
- 48 Religia nie jest „zbiorem zabobonów”. Jest pakietem narzędzi stworzonych do misji cywilizującej: udomawiania istot ludzkich wedle określonego wzorca formatowania cywilizacyjnego. Jest też najskuteczniejszym znanym ludzkości generatorem wspólnego mitu i mitu motywującego. To dlatego system religijny jest podstawowym celem agresji ideologicznej – kampanii zwalczania konkurencji. 402
- 49 Handel cywilizuje – jest impulsem ewolucyjnym dla bezosobowej prospołeczności. 408
- 50 Atak przeprowadzony przez Mistrza Wojowania ma na celu zniszczenie zdolności do ultrakooperacji atakowanej społeczności, utrudnienie skalowania tej zdolności do optymalnego poziomu. 422

51	Tylko grupy mogą uciskać inne grupy oraz całe społeczeństwa. A grupa uciskająca musi być wewnętrznie spójna.	424
52	Zachowania kooperacyjne trzeba wymusić.	425
53	W obrębie grupy tchórzom powodzi się lepiej niż odważnym. Jednak na poziomie wyższym, społeczności pełne tchórzy są eliminowane przez te, które pełne są odważnych.	426
54	Zdolność każdej grupy ludzi do przetrwania można określić dwoma specyficznymi parametrami oprogramowania kulturowego jej członków: 1. Zdolność do osiągania kolektywnych celów. 2. Zdolność jednostek do poświęcania dobra osobistego na rzecz realizowania celów społeczności.	427
55	Konflikt zewnętrzny sprawia, że znikają [konflikty] wewnętrzne.	438
56	Dzieta takie jak średniowieczne katedry czy Göbekli Tepe to sposób łączenia ludzi w osiągającą wspólne cele społeczność.	446
57	Tak jak istnieją produkty i marki prestiżowe (np. BMW, iPhone), tak istnieją „ideologie prestiżowe”.	452
58	Tak długo jak ludzie czują czyjś wzrok na karku, zachowują się lepiej. A grupy ludzi, którzy zachowują się miło wobec siebie, wygrywają z grupami, które tego nie robią.	459
59	Zdolność do kooperacji oraz postęp moralny i materialny ludzkości to produkt [uboczny] „dobrych wojen”.	462
60	Cecha rozpoznawcza toksycznego poglądu lub ideologii: nie tylko waliduje wybory życiowe, ale podnosi prestiż osoby go głoszącej. To dlatego nawet najbardziej merytoryczna krytyka zawsze będzie odebrana emocjonalnie – jako atak naruszający status i prestiż.	465
61	Biali „liberatowie” w USA wyróżniają się posiadaniem wyjątkowej cechy: preferencji dla obcych (zwł. pokrzywdzonych) ponad lojalnością do własnej grupy.	477
62	Zasadniczo każdą aktywność ludzką, indywidualną i zbiorową, da się opisać za pomocą pojęcia sprawczości.	487
63	(Zdolność decydowania i sprawczość) Obserwacja → Orientacja → Decyzja → Akcja Percepcja → Wizja → Decyzyjność (Wola) → Sprawczość Arystoteles → Aleksander Wielki Napoleon → Napoleon Otto von Bismarck → Wilhelm I	488

64	Zwycięstwa nie należy poszukiwać w fizycznym wymiarze, gdyż zmagania odbywają się poza tradycyjnie rozumianym polem walki.	496
65	Przeciwnik ma działać według logiki innej, niż ta dyktowana przez bezpośrednie pole walki.	508
66	Naśladowanie zachowań i praktyk jest kluczową cechą konstytutywną <i>homo sapiens</i> . Wtórnią adaptacją tego pakietu cech dziedziczonych i fizjologicznych stała się zdolność do <u>ultrakoooperacji</u> – skalowania w górę kooperujących społeczności. Budowanie cywilizacji i imperiów jest najwyższą formą tej zdolności.	528
67	Filtr etniczny blokuje możliwość skalowania: rozmnażanie działa wolniej niż indoktrynacja. Adaptacja wtórna kopiowania oprogramowania kulturowego umożliwi skalowalność. [...] „Sekretną” mocą sprawczą wszelkich przywódców i niejawnych ośrodków władzy jest zdolność skalowania w górę liczby wyznawców poprzez infekowanie ich „wspólnym mitem”. Ten ustanowi władzę nad duszami, kto potrafi sterować mechanizmami „społecznych epidemii”.	530
68	Duże grupy obcych sobie ludzi mogą współpracować, gdy łączy ich wiara we <u>wspólny mit</u> .	535
69	Technologie oraz idee wynikają jedne z drugich, a kluczem do sukcesu przetomowego wynalazku jest rekombinacja idei.	613
70	Wynalazki są końcowym produktem skomplikowanej struktury synergicznej wcześniejszych wynalazków oraz inspirowanych wizji podsuwanych przez niepowiązane wcześniej branże i sfery życia.	614
71	Aby zainicjować rewolucję przemysłową, trzeba najpierw stworzyć wysoce wydajne imperium handlowe.	623
72	Trzy funkcje – nadwyżki, magazynowanie/przesyłanie oraz wymiana – są filarami każdego imperium żywnościowego od starożytnego Egiptu po wiktoriańską Anglię i <i>Pax Americana</i> .	653
73	Czym bardziej wyrafinowana i nowoczesna jest nasza technologia, tym bardziej wrażliwi jesteśmy na zakłócenia w dostawach surowców.	655
74	Potrzeba całej wioski [by wychować dziecko].	711

- 75 Najwyższa forma ataku: zdezastuj oprogramowanie kulturowe generujące ultrakooperację i *asabiję*: przerwij międzypokoleniową transmisję tego oprogramowania. 722, 728
- 76 Proces cywilizowania człowieka polega na tym, że za pomocą przymusu dziecko jest wyrywane ze stanu pierwotnej dzikości – stan ten to zaspokajanie przyjemności biologicznych. [...] „Cywilizowanie” istoty ludzkiej [...] polega na zbudowaniu takich mechanizmów motywacji i samokontroli, które formują system motywacyjny (w tym hormonalny – tzw. szlak dopaminowy) do osiągnięcia przyjemności (satisfakcji) z wykonywania pracy pożytecznej dla innych. 727

Wybrana bibliografia

Wybrane pozycje przywołane i cytowane. Zastosowane kryterium doboru: użyteczność koncepcyjna i praktyczna. Zasoby dodatkowe (wideo-eseje itp.) w prezentacji książki <https://chiny.pl/ksiazka/psychohistoria> („bibliografia i materiały dodatkowe”).

Wstępy

Michio Kaku, *Przyszłość umysłu*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2014.

Sun Zi, *Sztuka wojny*, [w:] Piotr Plebaniak, *Sun Zi i jego Sztuka wojny. Filozofia i praktyka oddziaływania na bieg wydarzeń*, PTG, Kraków 2020

Isaac Asimov, *Fundacja* (I tom trylogii), Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1987.

Pytania i odpowiedzi pomiędzy Tang Taizongiem a Li Weigongiem (traktat chiński), [w:] *Sun Zi i jego Sztuka wojny*, PTG, Kraków 2020.

Janusz A. Zajdel, *Paradyzja*, SuperNowa, Warszawa 2004.

Józef Kossecki, *Gry sił i interesów w historii*, Iskry, Warszawa 1981.

Colin Kapp, *Formy Chaosu*, Temark, Warszawa 1992.

Gordon R. Dickson, *Żołnierzu, nie pytaj!*, Amber, Warszawa 1992.

Leonard Mlodinow, *Matematyka niepewności*, Warszawa 2009.